

DEEL 1 SCHEMA = NOTITIES VAN MEVROUW ERCKENS	
DEEL 1.1: ACHTERGROND EN STRUCTUUR	
PERIODE + SCHRIJVER	1860 + Multatuli = ik heb veel leed gedragen (financiële problemen ⇔ Pseudoniem voor: Edward Doues Dekker)
REDEN OM TE SCHRIJVEN (= CAUSA SCRIBENDI)	--> Aanklacht tegen het koloniale stelsel, armoede en onrecht --> De heersende klasse in West-Java (Indonesië) maakte misbruik van haar macht. -->--> Multatuli wordt assistent-resident in West-Java → klaagt mistoestanden aan → Ontslag → 3 maanden op dool → Brussel: Max Havelaar in 1 maand geschreven → Grote impact
WAAROM BOEK ZO POPULAIR	1) Mistoestanden aangeklaagd: felle aanklacht tegen de mistoestanden als gevolg van het Nederlands bewind in Nederlands-Indië (de Nederlanders hadden hen vroeger gekoloniseerd). 2) Aanklacht tegen het koloniale stelsel (armoede en onrecht) → New York Times: “The book that killed colonialism”
RAAMSTRUCTUUR	= Verschillende verhaallijnen die in elkaar geweven zijn --> Dit vinden we terug in Multatuli: <div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="flex: 1;"> <ul style="list-style-type: none"> (1) Het verhaal van Batavus Droogstoppel (2) Het manuscript van Multatuli (sjaalman) (3) Inheemse verhalen (het verhaal van Saijdjah en Adinda: aangrijpend liefdesverhaal: aanklacht tegen uitbuiting en wreedheden waaronder de Javanen lijden) (4) Max Havelaar (= Multatuli) richt zich rechtstreeks tot koning Willem III (als staatshoofd eindverantwoordelijk voor alle misdaden en corruptie in Nederlands-Indië). </div> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin-left: 10px; text-align: center;"> Fun fact: de directrice haar dochter noemt Adinda, ze is leerkracht Nederlands en heeft zich gebaseerd op dit boek </div> </div>
AUTOBIOGRAFISCH	Het boek is autobiografisch: Multatuli ging op 18-jarige leeftijd mee met zijn vader naar Nederlands-Indië en schreef zijn boek op basis van de dingen die hij meemaakte/zag
DEEL 1.2: FRAGMENTEN UIT HET VERHAAL EN REFLECTIE	
KARAKTERISERING VAN DROOGSTOPPEL	<ul style="list-style-type: none"> *We maken kennis met droogstoppel in Hoofdstuk 1. *Droogstoppel is makelaar in koffie *Hij is een huichelaar (huichelaarij), hij is een hypocriet wil dat zeggen. *Hij gaat énkél voor zijn eigen profijt (= zijn eigen winst) *Hij heeft een afkeer voor literatuur want verhalen bevatten onwaarheden en dichterlijke verwoordingen kunnen ongewenste emoties opwekken. *Zijn boek is de Bijbel *Droogstoppel = alles wat een romanticus niet is. ⇔ Max (Havelaar) = tegenpool --> Hij is oprecht, medelevend, genereus = klokkenluider van het onrecht

REDE TOT DE HOOFDEN VAN LEBAK: MAX RICHT ZICH AAN ONDERDADEN	<p>*Van wat probeert Max Havelaar hen te overtuigen?</p> <p>→ Max richt zich tot de leidinggevenden.</p> <p>→ Aanklacht tegen het koloniale stelsel</p> <p>→ Hij probeert eerst de hoofden te overtuigen van het onrecht dat hen wordt aangedaan, van de corruptie die er heerst.</p>
ROMANTISCHE ELEMENTEN IN MAX HAVELAAR	<p>*Hoofdpersonage = Max = romantische personage, fantasierijke dromer, de illusie dat hij inlanders kan redden van de uitbuiting (= TEGEN het onrecht)</p> <p>*Beschrijven van de natuur, de natuur als symbool voor het ongerepte, de mens als onderdaan van de natuur om te ontspannen in het 'hier en nu':</p> <p><i>"En daarom schuurt hier de Oceaan</i></p> <p><i>Zoo fel het overzand:</i></p> <p><i>'t Is zee slechts, waar ge rondom ziet,</i></p> <p><i>En water, water, anders niet,</i></p> <p><i>Tot Madagaskars strand!"</i></p> <p>*Persoonlijke opvatting van de kunstenaar + originaliteit = dubbelroman</p> <p>*Grote aandacht voor eigen gevoelswereld: verbeeldingskracht: Max laat duidelijke geëmotioneerdheid zien.</p> <p>*Moeilijke thema's: maatschappelijke discussie over misbruik van het cultuurstelsel (= tegen onrecht)</p> <p>*God komt erin voor: "Allah is groot, Allah is groot"</p> <p>*Ironische humor (romantische ironie): beschrijving van Droogstoppel</p> <p>→ Ironie is een mildere vorm van sarcasme, niet bedoeld om iemand te kwetsen.</p> <p>*Contrasten:</p> <p>Fictie ⇔ werkelijkheid</p> <p>Droogstoppel (slechterik) ⇔ Max (goeierik)</p> <p>Nederlands-Indië ⇔ Nederland</p> <p>Arm ⇔ Rijk</p> <p>Huichelarij (Droogstoppel!) ⇔ Oprechtheid (Max)</p>
DEEL 2 SCHEMA = NOTITIES MARK (Thanks Mark!)	
OP JE EXAMEN VERKLAREN WAAROM MAX HAVELAAR TOT DE ROMANTIEK BEHOORT	<p>Inleiding: Dit verhaal behoort tot de romantiek en ik ga zowel de inhoudelijke als vormelijke kenmerken bespreken.</p> <p>Inhoud: (1) A) Het personage Droogstoppel is het omgekeerde van de romantiek</p> <p>--> Hij is tegen alles wat fantasie is, tegen creativiteit en vindt dat poëzie, toneel ... allemaal onzin is (regel 30-75 in het verhaal).</p> <p>B) Max Havelaar = romantiek, held, goede --> hij komt op tegen onrechtvaardigheid (tegen slechte behandeling van de bevolking in Indonesië).</p>

	<p>C) A en B zijn tegenstellingen (contrasten) van elkaar = ROMANTIEK</p> <p>D) Max verwijst enkele keren naar Allah in het verhaal, dat is een God = bovennatuurlijke; romantiek!</p> <p>--> (...) "En daarom zijn wij Allah dankbaar dat Hij ons" (...)</p> <p>(2) Beschrijving van natuur.</p> <p>Vorm/stijl: (1) Bombastisch taalgebruik (adjectieven!)</p> <p>--> Regel 88 Rede tot de hoofden van Lebak: (...) Schoon de bewoners weinig zijn. (...)</p> <p>(2) Herhalingen: Hoofden van Lebak wordt 5x herhaald</p> <p>Samenvatting: Inhoudelijk zien we contrasten, aandacht voor het bovennatuurlijke en verheerlijking van de natuur. In de stijl zien we bombastisch taalgebruik en herhalingen terugkomen. Wegens al deze elementen behoort het verhaal overduidelijk tot de romantiek!</p>
<u>DEEL 3: KORTE SAMENVATTING VAN HET VERHAAL</u>	
EERSTE ZIN	"Ik ben Makelaar in koffi, en woon op de Lauriersgracht 37."
INHOUD	<p>Hoofdstuk 1:</p> <p>'Ik ben makelaar in koffi, en woon op de Lauriersgracht 37.' Met deze zin begint een zakenman zich aan de lezer voor te stellen. Hij noemt zich een man van 'waarheid en verstand', zijn voornaam is Batavus, zijn firma heet Last & Co en zijn zaken gaan prima. Dat hij nu een boek schrijft, is uitzonderlijk: van romans, poëzie en toneel moet hij anders niets hebben, omdat die volgens hem berusten op leugen. Liefde voor de waarheid en voor zijn koffiezaken staat bij hem centraal, naast het geloof natuurlijk.</p> <p>Hoofdstuk 2:</p> <p>Een tijdje geleden heeft hij een oude klasgenoot teruggezien, die er sjofel bijliep: ondanks de kou droeg de man een sjaal in plaats van een winterjas. De koffiemakelaar blijkt Batavus Droogstoppel te heten.</p> <p>Hoofdstuk 3:</p> <p>De volgende dag kreeg hij van dezelfde, van wie hij de naam uit kiesheid verzwijgt om hem verder honend Sjaalman te noemen, een brief en een groot pak, een bundel papieren die hem een indruk moest geven van wat Sjaalman geschreven heeft. Sjaalman is arm en wil dat Droogstoppel voor hem borg staat bij een uitgever. Op een gezellig avondje had Droogstoppels zoon Frits veel succes met een gedicht uit Sjaalmans pak.</p> <p>Hoofdstuk 4:</p> <p>Tot Droogstoppels opwinding bleken er in het pak van Sjaalman ook stukken te zitten over koffie. Hij heeft allerlei uitstekende verhandelingen en opstellen gevonden en geeft zelfs een lijst van 147 zeer verschillende onderwerpen waarover</p>

	<p>Sjaalman geschreven heeft. Maar in het pak zat nog veel meer, ambtelijke brieven bijvoorbeeld. Droogstoppel begrijpt uit wat hij leest dat er groot gevaar dreigt voor de koffiemarkt, en zelfs voor de hele Nederlandse samenleving. Hij kan dat gevaar alleen bezweren door met Sjaalmans materiaal een boek te schrijven. Maar omdat schrijven zijn vak niet is, laat hij het eigenlijke werk voor het grootste deel over aan Ernest Stern, een Duitse jongen, sinds kort stagiair op zijn kantoor. Droogstoppel moet beloven dat hij in wat Stern schrijft niets zal veranderen.</p> <p>Hoofdstuk 5:</p> <p>Minstens duizend mensen stonden aan de grens van de afdeling Lebak te wachten op de aankomst van een nieuwe assistent-resident. Eén ervan was de al bejaarde regent van Lebak, Radhen Adhipatti Karta Nata Negara. De assistent-resident is de hoogste Nederlandse ambtenaar in de afdeling. Drie tot vijf afdelingen vormen een residentie, met aan het hoofd een resident, die dan ook de directe chef is van de assistent-residenten. Boven hem staat de gouverneur-generaal, die Indië regeert in naam van de koning van Nederland. De regent is het inlandse hoofd dat met de assistent-resident samenwerkt en, zowel door zijn gezag bij de bevolking als door zijn kennis, voor hem onmisbaar is. Beiden zijn ambtenaar, maar de Europeaan, die uiteindelijk voor de gang van zaken de verantwoordelijkheid heeft, is het in alle opzichten; de regent, zijn ondergeschikte, moet zich aan de bevolking presenteren als een vorst.</p> <p>Daarvoor is veel geld nodig. De bewoners zijn verplicht aan de regering bepaalde producten te leveren waaraan in Europa veel verdiend kan worden. De regenten steunen deze opzet en krijgen een aandeel in de opbrengst. De vergoeding aan de bevolking is minimaal, met hongersnood als gevolg.</p> <p>Ook kan het hoofd volgens oude gewoonte willekeurig beschikken over de onderdaan en zijn eigendom. Deze gewoonte is onwettig, maar leeft bij de bevolking. De Europese ambtenaar moet onderscheiden tussen kleine vrijgevigheid die als sympathiek gebruik toegelaten of zelfs aangemoedigd moet worden, en al te winstgevende regelingen die als misbruik afkeuring verdienen. De regering vraagt van de assistent-resident de bevolking goed te beschermen, maar onderzoek naar misdaden van een regent is moeilijk, want niemand durft tegen hem te getuigen. Daarbij komt dat de regering niet houdt van ambtenaren die de kostbare samenwerking tussen het Nederlandse en het inlandse bestuur op het spel zetten door onberaden beschuldigingen.</p> <p>Hoofdstuk 6:</p> <p>Onder de velen die op de nieuwe chef wachtten, was de controleur Verbrugge. Met de militaire commandant, Duclari, bepraatte hij het vroeger nogal opmerkelijke gedrag van Havelaar, hun nieuwe assistent-resident. Maar die had in elk geval een goed hart, en zou dat goed kunnen gebruiken in Lebak, omdat de bevolking het er moeilijk had.</p> <p>De reiswagen arriveerde. De resident stapte uit, een man van uiterste omzichtigheid die tussen zijn woorden lange pauzes liet vallen. Dan mevrouw Havelaar, niet schoon van uiterlijk maar met een gezicht dat de schoonheid van haar ziel liet zien.</p>
--	---

	<p>Haar zoontje, een jongetje van een jaar of drie, werd haar aangegeven door haar man, 35 jaar oud, die bij de deur bleef staan om de meegereisde baboe te helpen.</p> <p>Havelaar was een ‘vat vol tegenstrydigheids’, een man die niet in een paar woorden te schetsen is. Hij kon scherp zijn, maar ook zacht; doorzag de moeilijkste vraagstukken, zonder altijd een oplossing te zien voor de eenvoudigste; verwaarloosde zijn meest nabijliggende plicht ter bestrijding van groter onrecht; droomde zich, echte dichter als hij was, een wereld aan hem onderworpen, maar kon zich ook richten op alledaagse, concrete zaken. In zijn woorden sprak diep gevoel, maar ook humor. Hij had veel ondervonden, maar was toch jeugdig gebleven.</p> <p>Hoofdstuk 7:</p> <p>Havelaar liet Verbrugge meteen merken hoe goed hij al op de hoogte was van de situatie in Lebak. De armoede deed hem in zekere zin plezier, want hij bestreed graag armoede. Nog dezelfde dag werd hij in Rangkas-Betoeng, de hoofdplaats, in zijn ambt bevestigd; hij zwoer daarbij, de bevolking te zullen beschermen tegen onderdrukking. Vanwege schulden moest hij zuinig leven, en vechten tegen zijn neiging altijd alles weg te geven.</p> <p>Hoofdstuk 8:</p> <p>De volgende dag sprak Havelaar de hoofden van Lebak toe. In gloedvolle taal maakte hij ook hun duidelijk dat de slechte hoofdstuk toestand van hun afdeling hem bekend was en dat hij in vriendschap wilde samenwerken om verbetering te brengen. Na zijn redevoering besprak hij met Verbrugge het wangedrag van de oude regent, die te weinig verdiende om zijn stand te kunnen ophouden. De afgelopen nacht had Havelaar in het archief van zijn overleden voorganger Slotering ontdekt dat de regent misbruik had gemaakt van onbetaalde arbeid en geld en goederen van de bevolking had afgepakt. Slotering had geprobeerd op te treden; de regent was bij de resident geroepen, maar niemand durfde te getuigen, en de regent ging vrijuit. Hoewel Havelaar zich voornam de regent te helpen in zijn moeilijke positie, maakte hij Verbrugge toch ook duidelijk in elk geval aan het onrecht een eind te zullen maken.</p> <p>Hoofdstuk 9:</p> <p>Droogstoppel maakt er bezwaar tegen dat in Lebak geen koffie wordt geplant. Als de grond ongeschikt is, kan men toch de inwoners van Lebak naar betere grond sturen? Hij beroept zich op een preek van dominee Wawelaar, die de Javanen tot God wil brengen door arbeid. Wie deze heidenen koffie laat telen, bezorgt ze daarmee dus meteen hun zaligheid.</p> <p>Hoofdstuk 10:</p> <p>Droogstoppel vraagt Stern zich te richten op wat er aan degelijks zit in Sjaalmans pak, bijvoorbeeld op gegevens over koffie. Hij berispt Stern om zijn voordracht van romantische poëzie.</p>
--	---

	<p>Hoofdstuk 11: Verbrugge en Duclari aten bij Havelaar en zijn vrouw Tine. Havelaar vertelde het verhaal over de Japanse steenhouwer die ontevreden is met zijn werk: daarom van een engel gelegenheid krijgt, te kiezen wat hij wil worden; desondanks steeds ontevreden blijft; na veel verandering opnieuw steenhouwer wordt en dan uiteindelijk tevreden is.</p> <p>Hoofdstuk 12: Op verzoek van Verbrugge en Duclari vertelde Havelaar over treffende staaltjes van zijn verzet tegen generaal Vandamme, gouverneur aan Sumatra's westkust, die hem geschorst had wegens tekorten in zijn kas.</p> <p>Hoofdstuk 13: Havelaar vond dat hij ten onrechte geschorst was. Als jeugdig ambtenaar had hij opstanden voorkomen. Slordigheden in de boekhouding mochten daarom niet zó ernstig worden opgenomen. Vandamme had voor zijn vergaande besluit dan ook een achterliggende reden: hij voelde zich al eerder door Havelaar gedwarsboomd.</p> <p>Hoofdstuk 14: Havelaar vertelde hoe hij het bij Vandamme had verkorven: hij had bezwaar gemaakt toen Vandamme zich schuldig maakte aan beïnvloeding van getuigen en had geweigerd de processen-verbaal te ondertekenen. Havelaar en zijn kleine gezin leefden prettig in Rangkas-Betoeng, al moest hij afzien van luxe, doordat hij geen geld had en evenmin de bevolking wilde laten werken zonder loon. Iets heel anders zat hem dwars: dat hij van de resident weinig hulp verwachtte bij zijn strijd tegen onrecht. Want men zegt dat de regering rijke hoofden nodig heeft maar daar niet voor wil betalen, en dus liever misdaad door de vingers ziet dan de salarissen te verhogen.</p> <p>Hoofdstuk 15: Ook van Verbrugge was weinig te verwachten: hij was een goed mens, maar te bang. Maar Havelaars sympathie voor de oude regent was toch de voornaamste reden dat hij hem met zachtheid behandelde en hem zelfs persoonlijk hielp met geld.</p> <p>Hoofdstuk 16: 's Nachts kwamen de slachtoffers van de misdrijven bij Havelaar klagen; Havelaar onderzocht de zaken ter plaatse, dikwijls ook 's nachts, en willigde de klachten zoveel mogelijk in. Maar dit was onvoldoende, zoals zal blijken uit de geschiedenis van de javaan Saidjah. Droogstoppel is woedend over wat Stern allemaal schrijft, maar Stern luistert niet. Ook Frits staat onder de kwade invloed van het pak van Sjaalman. Dominee Wawelaar heeft aangetoond dat de gelovige altijd beloond wordt. Kijk maar naar de</p>
--	---

heidense Javanen: zij zijn arm en hun rijkdom vloeit naar Nederland, omdat Nederland christelijk is, helemaal volgens Gods wil. Maar Frits steekt de gek met Wawelaar.

Hoofdstuk 17:

De geschiedenis van Saïdjah vertelt hoe Saïdjah in zijn liefde voor Adinda ten onder ging door het machtsmisbruik van de hoofden en het harde optreden van het Nederlandse leger. Dit verhaal is bedacht, maar toch representatief: dit verhaal over twee mensen tekent de werkelijkheid van véél mensen.

Hoofdstuk 18:

Havelaar hoorde van mevrouw Slotering dat haar man vanwege zijn verzet tegen de misbruiken waarschijnlijk was vergiftigd. Dit gaf bij hem de doorslag: hij klaagde de regent officieel aan. Om beïnvloeding van getuigen te voorkomen stelde hij meteen voor, de regent naar elders te sturen en leden van zijn familie te arresteren. De resident stuurde Havelaar hierop geen officieel antwoord, maar alleen een persoonlijke brief: niet als resident maar als de heer Slijmering. Hij beklaagde zich dat Havelaar de zaak niet eerst mondeling met hem had besproken.

Hoofdstuk 19:

Slijmering kwam de volgende dag naar Rangkas-Betoeng. Hij vroeg Havelaar de aanklacht in te trekken of anders de getuigen op te roepen. Maar Havelaar wist dat dit tot niets zou leiden zolang de gevaarlijke regent in de buurt was, en wees Slijmerings voorstellen dus af. Slijmering wilde de zaak voorleggen aan de regering, waarmee Havelaar graag akkoord ging, want hij vertrouwde op de gouverneur-generaal.

Hoofdstuk 20:

Maar de gouverneur-generaal keurde Havelaars aanpak af: zijn ondoordachte handelen paste een bestuursambtenaar niet. Te weinig had hij zich aangetrokken van zijn directe chef, de resident. Verwijdering van de regent zou een klap in het gezicht geweest zijn voor een verdienstelijk ambtenaar. Havelaar werd overgeplaatst, maar aanvaardde dat niet en nam zijn ontslag. Hij dacht de gouverneur-generaal in een gesprek alsnog te kunnen overtuigen en arriveerde in Batavia kort voordat die naar Nederland vertrok. Maar hij kreeg hem niet eens te spreken; een laatste vlammende brief aan de gouverneur-generaal bleef onbeantwoord.

Multatull ontnemt Stern en Droogstoppel tenslotte het woord. Als hij geen gehoor krijgt, zal hij zijn boek vertalen, ook in de talen van Indië, want iedereen moet weten dat de Javaan mishandeld wordt. Desnoods zal hij overgaan tot geweld, tot schade van de koffievellingen van de 'Nederlandsche Handelmaatschappij'. Maar zo ver zal het niet komen, nu hij zijn boek in vertrouwen opdraagt aan Willem III: 'Koning, Groothertog, Prins... meer dan Prins, Groothertog en Koning... Keizer van 't prachtig ryk van Insulinde dat zich daar slingert om den evenaar, als een gordel van smaragd...'